

บทคัดย่อ

การรวมธุรกิจ (Business Combinations) เป็นกลยุทธ์ หรือกิจกรรมในทางธุรกิจที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าอาจเกิดขึ้นได้ในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจในตลาดสินค้าและบริการ เพื่อเหตุผล หรือวัตถุประสงค์หลายประการด้วยกัน เช่น เพื่อความอยู่รอดในทางธุรกิจ เพื่อขยายส่วนแบ่งตลาดให้เพิ่มขึ้น หรือเพื่อขจัดคู่แข่งชั้นออกไปจากตลาด เป็นต้น ซึ่งผลของการรวมธุรกิจนั้นอาจก่อให้เกิดได้ทั้งผลดีและผลเสียในทางเศรษฐกิจ การรวมธุรกิจอาจทำให้เกิดประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ เช่น ก่อให้เกิดการประหยัดจากขนาดสามารถลดต้นทุนการผลิตทำให้สินค้ามีราคาต่ำลง หรือเพิ่มคู่แข่งชั้นในตลาดทำให้สภาวะการแข่งขันในตลาดดีขึ้น แต่ในขณะเดียวกันการรวมธุรกิจก็อาจส่งผลกระทบต่อการแข่งขันในตลาดได้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้จะทำให้การแข่งขันในตลาดลดลงหรือหมดไป ก่อให้เกิดการกระจุกตัวหรือการผูกขาดในตลาด หรืออาจเป็นการกีดกันการเข้าสู่ตลาดของผู้ประกอบการรายใหม่ได้ ดังนั้นแต่ละประเทศจึงมีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมการรวมธุรกิจให้เป็นไปอย่างเหมาะสม และไม่ก่อให้เกิดกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนมาก ทั้งนี้หากใช้มาตรการที่เคร่งครัดเกินไปก็อาจจะเป็นการขัดขวางความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้ซึ่งก็จะเป็นผลดีต่อสภาพเศรษฐกิจของประเทศ แต่ถ้าหากใช้มาตรการที่ผ่อนปรนมากเกินไปก็อาจจะทำให้เป็นการส่งเสริม หรือเปิดโอกาสให้มีการผูกขาดโดยผู้ประกอบการขนาดใหญ่ได้ ซึ่งก็จะเป็นผลดีต่อการแข่งขันและผู้บริโภคเช่นเดียวกัน โดยแต่ละประเทศต่างก็มีแนวทางหรือรูปแบบในการควบคุมการรวมธุรกิจที่แตกต่างกันไปตามลักษณะของโครงสร้างตลาด และนโยบายทางเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละประเทศ

สำหรับประเทศไทยพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติมาตรการควบคุมการรวมธุรกิจไว้ในมาตรา 26 ซึ่งเป็นหลักการที่ไม่ได้ห้ามการรวมธุรกิจอย่างเด็ดขาดเนื่องจากกฎหมายมุ่งที่จะควบคุมเฉพาะการรวมธุรกิจของกิจการขนาดใหญ่ที่อาจส่งผลกระทบต่อการแข่งขันเท่านั้น แต่ในขณะเดียวกันก็มองเห็นถึงประโยชน์ที่อาจจะได้รับจากการรวมธุรกิจด้วย โดยวางหลักว่า ห้ามมิให้มีการรวมธุรกิจอันอาจก่อให้เกิดการผูกขาดหรือความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน โดยถ้าการรวมธุรกิจใดมีส่วนแบ่งตลาด ยอดเงินขาย จำนวนทุน จำนวนหุ้น หรือจำนวนสินทรัพย์เกินกว่าระดับที่กฎหมายกำหนดไว้แล้วการรวมธุรกิจดังกล่าวก็就会被ห้ามมิให้กระทำ แต่ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะรวมธุรกิจก็สามารถทำการขออนุญาตรวมธุรกิจต่อคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าได้ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้โดยจะต้องแสดงให้เห็นว่าการรวมธุรกิจนั้นจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าผลเสียที่อาจจะเกิดขึ้น ถ้า

อย่างไรก็ตาม มาตรการควบคุมการรวมธุรกิจตามแนวทางของกฎหมายฉบับนี้ก็ยังคงมี ปัญหาในการบังคับใช้อยู่หลายประการ เช่น ความไม่ชัดเจนในการตีความรูปแบบของการรวม ธุรกิจที่จะต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย ความไม่ชัดเจนและไม่เพียงพอของหลักเกณฑ์ใน การพิจารณาการรวมธุรกิจ ความซ้ำซ้อนของหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลการรวม ธุรกิจ รวมไปถึงความไม่เป็นอิสระ หรือไม่เป็นกลางของคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า หรือ ความไม่ชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมายกับการรวมธุรกิจระหว่างประเทศที่อาจจะส่งผลกระทบต่อ ตลาด และการแข่งขันในประเทศไทยได้ นอกจากนี้ตั้งแต่กฎหมายฉบับนี้มีผลบังคับใช้มาจนถึง ปัจจุบันคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าก็ยังไม่เคยประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องส่วน แบ่งตลาด ยอดเงินขาย จำนวนทุน จำนวนหุ้น หรือจำนวนสินทรัพย์เพื่อใช้ในการพิจารณาการรวม ธุรกิจออกมา รวมไปถึงการออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นขอ อนุญาตรวมธุรกิจด้วย ทำให้มาตรการควบคุมการรวมธุรกิจตามบทบัญญัตินี้ยังไม่สามารถบังคับ ใช้ได้จริงในทางปฏิบัติแต่อย่างใด ซึ่งถ้าปล่อยให้สภาพการณ์ยังคงเป็นเช่นนี้อยู่ต่อไปการรวมธุรกิจ ไม่ว่าจะกระทำด้วยวิธีการ หรือรูปแบบใด หรือไม่ว่าจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อการแข่งขัน และ สภาพตลาดร้ายแรงแค่ไหนก็ตามก็จะไม่ถูกควบคุม หรือตรวจสอบโดยกฎหมายฉบับนี้แต่อย่างใด สภาพตลาดสินค้า หรือบริการต่างๆในประเทศไทยก็คงกลายเป็นตลาดแบบผูกขาด และอำนาจ ทางเศรษฐกิจก็จะตกอยู่ในมือของกิจการขนาดใหญ่เพียงไม่กี่กลุ่มเท่านั้น ซึ่งเป็นสภาพการณ์ที่น่า เป็นห่วงเป็นอย่างมาก

ดังนั้น วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงมุ่งที่จะศึกษาถึงประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้ มาตรการควบคุมการรวมธุรกิจตามมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ.2542 โดยการวิเคราะห์ และเปรียบเทียบกับมาตรการในการควบคุมการรวมธุรกิจตาม กฎหมายการแข่งขันทางการค้าของประเทศสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และประเทศญี่ปุ่นซึ่ง ผู้เขียนได้เสนอแนะแนวทางในการปรับปรุง และแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายในสองแนวทางคือ แนวทางในการปรับใช้ และตีความกฎหมาย และแนวทางในการแก้ไข และออกบทบัญญัติของ กฎหมายขึ้นมาใหม่ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจใน ปัจจุบัน และมีประสิทธิภาพในการควบคุมการรวมธุรกิจมากยิ่งขึ้น